

Ptk. 80. §-tól, a képmással való visszaélésről

80. § (1) A személyhez fűződő jogok megsértését jelenti a más képmásával vagy hangfelvételével kapcsolatos bármiféle visszaélés.

(2) Képmás vagy hangfelvétel nyilvánosságra hozatalához - a nyilvános közszereplés kivételével - az érintett személy hozzájárulása szükséges.

(3) Az eltűnt, valamint a súlyos bűncselekmény miatt büntetőeljárás alatt álló személyről készült képmást (hangfelvételt) nyomós közérdekből vagy méltánylást érdemlő magánérdekből a hatóság engedélyével szabad felhasználni.

"Az ember külső megjelenése közvetetten kifejezi a személyiség belső sajátosságait is, az ember jellemét, értelmi és érzelmi világát, indulatait, a személy társadalmi szerepét, ezáltal az egyed megkülönböztetésének és azonosításának nélkülözhetetlen eszköze és feltétele, a személyiség megvalósítását és érvényesítését szolgálja. Ez a tény teszi lehetővé és szükségessé a jogi védelmet - abban a körben, amelyben a jogi eszközök alkalmazhatók. (Törő Károly Személyiségvédelem a polgári jogban. Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó, Budapest 1979.)

A fentieknek megfelelően a képmás és a hangfelvétel - mint az ember külső megjelenésének ábrázolása - a törvény védelme alatt áll, az (1) bekezdésből következően azzal kapcsolatban bármiféle visszaélés tilos. Ez nemcsak a (2) bekezdésbe ütköző módon, tehát az engedély nélküli nyilvánosságra hozatal útján valósulhat meg, de - egyebek mellett - a felvétel készítésével is, ha valaki az érintett engedélye nélkül, illetéktelenül hatol be a személyiségi érdekkörbe (BH1985. 57.), így például ha rejtett kamerával, titkos lehallgatással készít felvételt. Visszaélésnek minősül az engedéllyel készült felvétel rendeltetésétől eltérő célú felhasználása (így amikor a híradó számára készült tudósítás képeit reklám céljára használják), vagy adott esetben a nyilvánosságra hozatal módja is, amennyiben például az ábrázolt személy azáltal nevétségessé válik (BH1997. 578.).

1. A képmás vagy hangfelvétel nyilvánosságra hozataláról kizárólag az ábrázolt, illetve a felvételen szereplő személy jogosult dönteni.

A nyilvánosságra hozatal fogalmát e körben kiterjesztően kell értelmezni. Ekként ide sorolható a sokszorosítás, forgalmazás, kiállítás, sugárzás, lejátszás vagy illetéktelen személynek való átadás egyaránt, lényegében tehát minden olyan felhasználási forma, amellyel a felvétel valaki számára hozzáférhetővé válik. A hozzájárulásban megnyilvánuló rendelkezési jogosultság önálló, a felvétel készítésétől független jog. Önmagában tehát a film, fotó vagy hangszalag stb. készítéséhez adott hozzájárulás nem jelenti egyben a felhasználás engedélyezését is. Ez alól azonban számos kivétel akad, mikoris a felvétel készítésére vonatkozó engedély a nyilvánosságra hozatalra is kiterjed. Annak megítélésében, hogy az adott esetben a fő szabály vagy a kivétel érvényesül-e, a felvétel készítés céljának, a társadalom életében kialakult gyakorlatnak, szokásoknak valamint a készítő vagy készítettő és az ábrázolt személy között lévő kapcsolatnak van döntő jelentősége. Így például egy élő televíziós műsor számára készülő filmfelvétel esetében a nyilvánosságra hozatalhoz való hozzájárulást is megadottnak kell tekinteni, ha az érintett ennek ismeretében engedi magát fényképezni és a sugárzásra vonatkozóan semmiféle nyilatkozatot nem tesz.

A hozzájárulás nincs alaki szabály betartásához kötve, az tehát akár ráutaló magatartással is kinyilvánítható.

A felhasználáshoz adott engedély - a Ptk. 207. § (2) bekezdéséből is következően - kiterjesztően nem értelmezhető. Ezért ha annak tartalmából más nem következik, olyan körben tekinthető megadottnak, amely a társadalmi szokásoknak, a készítő és az érintett közötti kapcsolatnak - a felvétel készítés céljára és az eset egyéb körülményeire tekintettel - megfelel. A baráti körben, nyaraláskor készített fényképfelvétel például nem használható fel külön hozzájárulás nélkül reklám célokra, annak azonban nincs akadálya, hogy a készítő azokat a barátainak, munkatársainak megmutassa.

2. A képmás vagy hangfelvétel - a felvétel készítés körülményeitől függetlenül - jogszabály rendelkezése folytán, kivételesen hozzájárulás nélkül is nyilvánosságra hozható. Erre

a) büntető eljárás alá vont személy esetében van mód, de csak akkor, ha ezt nyomós közérdek vagy méltányolható magánérdek indokolja; az eljárás súlyos bűncselekmény miatt indult; és a felhasználásra vonatkozó engedélyt az 1978. évi 2. törvényerejű rendelet 2. §-ában foglaltaknak megfelelően az arra jogosult hatóság megadta. Ezen együttes feltételek bármelyikének hiánya a jogszerű közzétételt kizárja. Kiemelést érdemel e körben, hogy nem bármely, hanem csak súlyos bűncselekmény esetén érvényesül ez a szabály.

b) lehetőség van akkor is, ha ismeretlen helyen tartózkodó - tehát nem feltétlenül bűnelkövető - személy képmásának, illetve a vele készített hangfelvételnek közzététele nyomós közérdekből vagy méltányolható magánérdekre figyelemmel indokolt és a hatósági engedély is rendelkezésre áll (1978. évi 2. törvényerejű rendelet 2. §).

c) nyilvános közszereplés kapcsán is sor kerülhet.

Közszereplésnek az a megnyilvánulás minősül, amely "befolyásolja a szűkebb vagy a tágabb társadalom életét, a helyi vagy az országos viszonyok alakulását. A társadalom tagjai igénylik, hogy a közéleti szereplők közéleti tevékenységét megismerjék, ezért a közszereplés elválaszthatatlan a nyilvánosságtól." (Törő Károly A személyiség jogi védelme, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1992.)

A fentiekből egyértelmű, hogy egy nyilvános közéleti eseményen (rendezvényen) résztvevő közéleti szereplő (például egy parlamenti ülésről szóló tudósítás kapcsán az országgyűlési képviselő) nem kifogásolhatja, ha hozzájárulása nélkül közli a sajtó a róla készült felvételt.

Sokszor vitatott azonban, hogy egy közéleti személyiség esetében hol húzódnak meg a hozzájárulásától független nyilvánosság határai, s mely helyzetek sorolhatók a képmáshoz és hangfelvételhez való jog szabályozásával már védett magánérdek körébe. A gyakorlat ebben a körben a védelmet nem a nyilvános megjelenés tényéhez, hanem annak céljához, rendeltetéséhez köti. Olyankor tehát, ha a közéleti szereplést vállaló magánemberként jelenik meg a nyilvánosság előtt - például étkezik egy étteremben - a hozzájárulása nélkül nem készíthető róla felvétel és értelemszerűen annak a nyilvánosságra hozatala is tilos.

Számos vitára adott okot az is, hogy nyilvános közszereplésnek lehet-e minősíteni azt a helyzetet, amikor valaki nem aktív szereplőként, hanem nézőként, hallgatóként - tehát "passzívan" - vesz részt valamely nyilvános társadalmi, politikai vagy kulturális eseményen (például színházi előadáson, sportrendezvényen, tömeggyűlésen stb.). A többségi felfogás ennek megítélésakor azt tartja szem előtt, hogy az érintett valamely közfeladat ellátása érdekében van-e jelen vagy sem. Amennyiben a részvétel célja az, hogy nyilvános tevékenységgel valamilyen értéket továbbítson mások számára, a nyilvános közszereplés feltételei fennállnak, ellenkező esetben azonban nem. Ilyenkor tehát nem nélkülözhető a hozzájárulás beszerzése a felvétel készítéshez és a nyilvánosságra hozatalhoz egyaránt.

E fenti felfogás azzal a következménnyel jár, hogy adott esetben veszélyezteti a hiteles, pontos, reális tájékoztatás iránt megmutatkozó, törvényben is elismert társadalmi igény érvényesülését. Ennek az érdekellentmondásnak a feloldására alakult ki a gyakorlatban az ún. tömegfelvétel fogalma. Ekként - a BH1985. 17. szám alatt közzétett eseti döntésében foglaltakat követve - a képmás nyilvánosságra hozatalának tilalma nem vonatkozik a nyilvános eseményekről, rendezvényekről, táj- és utcarészletekről készült felvételekre, amikor tehát az ábrázolás módja nem egyéni, amikor a felvétel összhatásban örökíti meg a nyilvánosság előtt lezajlott eseményeket.

Arra azonban nyilvános eseményről szóló vagy nyilvános helyen készült tudósítás kapcsán sincs lehetőség, hogy a felvétel - megfelelő hozzájárulás nélkül - a tömegből egy-egy résztvevőt külön is kiemelve (egyéniesítve) mutasson be. Úgy tehát, hogy a "felvétel egyedisége, egyéni képmás jellege" az eset összes körülményére tekintettel megállapítható legyen (BH1985. 17.). A hozzájárulás - a korábbiakban már rögzítettek szerint - alakoszerű kötöttség nélkül, adott esetben ezért ráutaló magatartással ilyenkor is megadható. Ennek megfelelően vált elfogadottá többek által az a nézet, hogy az egyéniesített ábrázolási módok sincs akadálya, ha a felvétel olyan nyilvános közéleti eseményről készült, amelyen szokásos a film, illetve hangfelvétel készítés, mellyel tehát minden résztvevő alappal számolhatott.

A kép és hangfelvétel védelmére vonatkozó szabályok a bírósági eljárásban

A büntető és a polgári eljárás előírásai szerint a bírósági tárgyalások - meghatározott kivételektől eltekintve - nyilvánosak. Ez mégsem jelenti azt, hogy a felvétel készítés és felhasználás fent kifejtettekből következő relatív szabadsága a nyilvános rendezvényeknél szokásos módon ilyenkor is érvényesül. A bírósági tárgyalásról csak akkor készülhet bármilyen felvétel, ha az - az eljárásjogi szabályokban megfogalmazott normáknak megfelelően - nem sérti a tárgyalás rendjét, valamint az érintettek személyhez fűződő jogait. Ezért elengedhetetlen, hogy a felvétel készítéséhez (nyilvánosságra hozatalához) az eljáró tanács elnöke (egyesbíró) hozzájáruljon. Az engedély akkor adható meg, ha a felvétel készítése nem zavarja a tárgyalást, nem sért közérdeket vagy méltányolható magánérdeket. Olyankor, amikor a Ptk. 80. § (3) bekezdésében meghatározott feltételek nem állnak fenn, ez utóbbi elvárásnak csak a felvételen szereplő valamennyi személy hozzájárulásának beszerzésével lehet eleget tenni. Ha azonban a bírósági eljárás súlyos bűncselekmény miatt van folyamatban, a vádlott nyilatkozatának ismeretére nincs szükség.

A bűnügyi és az igazságügyi tájékoztatásról szóló részletes szabályokat a 10/1986. (IX. 1.) IM-BM együttes rendelet tartalmazza.

Gyakori, hogy a kép, illetve hangfelvételt bizonyítási eszközként kívánja igénybe venni valamelyik fél a bírósági eljárásban. Ezért nem kerülhető meg annak a kérdésnek az eldöntése, hogy a felvétel bizonyítékként való benyújtása felhasználásnak azaz nyilvánosságra hozatalnak tekinthető-e, amennyiben pedig igen, úgy ahhoz szükség van-e az érintett hozzájárulására vagy sem azaz a személyhez fűződő jog védelméhez és az igazság érvényesülésének biztosításához fűződő érdek ütközése esetén melyik élvez elsőbbséget.

A Legfelsőbb Bíróság e tárgyban - a rendeltetésszerű joggyakorlás követelményére (Ptk. 4. §) is utalva - a BH1985. 57. szám alatt közzétett eseti döntésben adott iránymutatást. Kimondta, hogy a hangfelvételnek a bírósági vagy szabálysértési eljárásban bizonyítékként való előterjesztése felhasználásnak - nyilvánosságra hozatalnak - minősül és a felhasználás tényének megállapítása szempontjából közömbös az, hogy a

hangfelvétel készítése a személyiségi jog megsértésével vagy ilyen jogsértés nélkül történt. Az igazság érvényesülésének biztosítása közérdek és a bizonyítás ezt a célt szolgálja. Nem lehet ezért a hangfelvétel felhasználását visszaélésnek tekinteni, ha ez a hangfelvétel felhasználójával szemben elkövetett jogsértéssel kapcsolatos bizonyítás érdekében történik.

BH2000. 485. A birtokháborító magatartásról készült videofelvétel bizonyítékként való felhasználása nem minősül visszaélésnek, és nem sérti a személyhez fűződő jogokat [Ptk. 80. § (1)-(2) bek.].

BH2000. 440. A felülvizsgálati kérelemnek elkésett benyújtása miatt a mulasztó ügyvéd felelősséggel tartozik, ezzel a magatartásával azonban az általa képviselt fél személyhez fűződő jogát nem sértette meg [Ptk. 75-84. §-ai, Ptk. 354. §, 1984. évi XX. tv. 57. §].

BH2000. 293. A közszereplőről készült, karikatúrának minősülő fényképfelvétel nyilvánosságra hozatala nem sérti a képmáshoz való jogot, és az ezáltal kifejezett vélemény sem sért becsületet vagy emberi méltóságot, ha a véleménynyilvánítás nem indokolatlanul bántó, sértő vagy lealacsonyító [Ptk. 76. §, 80. § (1)-(2) bek.].

BH1999. 402. A munkához való személyiségi jog megsértése a munkavállaló közalkalmazotti jogviszonyának jogellenes megszüntetésével [Alkotmány 70/B. § (1) bek., 70/D. § (1) bek., Ptk. 75-83. §-ai, 84. § (2) bek., 207. § (2) bek., 1992. évi XXXIII. tv. 24. §, Mt. 90. § (1) bek. a) pont].

BH1997. 578. Személyhez fűződő jogot sérthet a közszereplést vállaló személy képmása nyilvánosságra hozatalának módja is [Ptk. 76. §, 80 § (1) bek., 84. § (1) bek. a)-c) pont, 339. § (1) bek., 348. § (1) bek., 355. § (1) bek.].

BH1996. 248. I. Sajtó-helyreigazításra irányuló keresetet más keresettel nem lehet összekapcsolni [Pp. 343. § (2) bek., Ptk. 80. §].

BH1995. 632. I. Korábban adott hozzájárulás alapján felhasznált fénykép újbóli - hozzájárulás nélküli - felhasználása önmagában is jogsértést valósít meg [Ptk. 80. § (1) és (2) bek.].

BH1994. 127. A közélet szereplői által indított személyiségvédelmi perek elbírálásánál irányadó szempontok [Alkotmány 61. § (2) bek., 1986. évi II. tv. 3. § (1) bek., 1976. évi 8. tvr., Ptk. 76. §, 80. § (1)-(2) bek., 84. §, 354. §].

BH1993. 365. Hangszalag bizonyítékként való felhasználásánál irányadó szempontok [Pp. 164. §, 166. §, Ptk. 80. § (2) bek.].

BH1985. 57. III. A bíróság vagy más hatóság előtt folyó eljárásban az igazság érvényesülésének biztosítása közérdek, és a bizonyítás ezt a célt szolgálja. Nem lehet ezért - az egyébként is jogsértés nélkül készült hangfelvétel felhasználását visszaélésnek tekinteni, ha ez a hangfelvétel felhasználójával szemben elkövetett jogsértéssel kapcsolatos bizonyítás érdekében történik [Ptk. 75. § (1) bek., 80. § (1) és (2) bek., 4. § (1) bek.].

BH1985. 17. A képmás nyilvánosságra hozatalának tilalma nem vonatkozik a nyilvános eseményekről, rendezvényekről, táj- és utcarészletekről készült felvételekre, amikor tehát az ábrázolás módja nem egyéni, amikor a felvétel összhatásában örökíti meg a nyilvánosság előtt lezajlott eseményeket. A nyilvánosságra hozatalhoz a felvételen ábrázolt személy hozzájárulására van viszont szükség, ha - az összes körülményre tekintettel - megállapítható a felvétel egyedisége, egyéni "képmás"-jellege. [Ptk. 80. § (1) és (2) bek.]

BH1982. 507. A gyógykezelő, gondozó tevékenység megválasztásánál és foganatosításánál megfelelő körültekintéssel és alaposággal kell eljárni. Ennek elmulasztása nemcsak a vonatkozó szakmai szabályoknak, hanem egyszersmind a személyhez fűződő - a törvényben biztosított - jogoknak a megsértését is jelentheti. Az, hogy az elmeosztályi gyógykezelés, illetőleg a gondozói nyilvántartásba felvétel és a sérelmezett látogatás között évek teltek el, önmagában nem teszi jogellenessé vagy éppen sértővé az ellenőrző jellegű látogatást [Ptk. 75-82. §, 15/1972. (VIII. 5.) EüM sz. r. 48. §].

Tvr. 2. § Az eltűnt, illetőleg a büntetőeljárás alatt álló személyről készült képmás vagy hangfelvétel felhasználását az eltűnt személy felkutatását vagy körözését elrendelő, illetőleg az a hatóság engedélyezheti, amely előtt a büntető eljárás folyik.